

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 33112
Nom: Gestió d'espais protegits
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 4,5
Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1104 - Grau CC.Ambientals	Facultat de Ciències Biològiques	4	Primer quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1104 - Grau CC.Ambientals	Gestió d'espais protegits	OPTATIVA

COORDINACIÓ

BARBA CAMPOS EMILIO

RUIZ SANCHEZ FRANCISCO JAVIER

RESUM

Entre finals del segle XX i el que portem del XXI està passant una de les majors transformacions en els usos del sòl i del medi marí: la declaració d'espais protegits. En poc més de 40 anys, s'ha passat d'uns pocs centenars d'espais formalment declarats com a protegits, a més de 100.000 distribuïts per tot el món. Aquest procés inclou també el reconeixement a àrees que han estat preservades per comunitats locals per protegir valors naturals i culturals des de temps remots. L'acord de que la protecció d'àrees d'interès és una de les eines més importants per a la conservació de la biodiversitat en un món en ràpid desenvolupament és gairebé universal.

Els espais protegits incorporen un ampli rang de llocs, des d'aquells establerts i gestionats pels governs, a aquells gestionats per indígenes, comunitats locals, ONGs, companyies privades, i individus particulars. Les àrees protegides són essencials per conservar la biodiversitat i els valors culturals associats, i salvaguardar la varietat de paisatges, tant pel seu propi valor intrínsec, com pels múltiples beneficis que proporcionen a l'home.

El nombre d'espais protegits seguirà creixent durant aquest segle, i de la mateixa manera creixerà la necessitat d'una gestió efectiva dels mateixos. Que una àrea es declari protegida no garanteix que els

valors que contingui o els beneficis que proporciona es mantinguin en el llarg termini. Els espais protegits han de ser gestionats de manera activa per assolir i mantenir els objectius pel que van ser declarats. Les plantes, els animals, els paisatges, el medi marí, etc. s'enfronten a nombroses amenaces per a la seva salut i integritat. Cal comprendre i tractar adequadament aquestes amenaces, que inclouen processos de desenvolupament insostenibles, projectes de sobreexplotació de recursos, introducció d'espècies exòtiques, o el canvi climàtic. També és imperatiu tenir en compte les necessitats, drets i responsabilitats de les comunitats locals. El turisme també ha d'atendre de manera segura i sostenible.

L'assignatura "Gestió d'Espais Protegits" s'imparteix en el quart curs del Grau de Ciències Ambientals, dins del Mòdul XI "Matèries Optatives", en el Bloc Temàtic d'Avaluació i Gestió del Medi Natural, i consta de 4.5 crèdits. En ella es tractaran de manera integrada tots els aspectes rellevants a la gestió d'àrees protegides, d'acord amb la legislació i normativa aplicable en cada cas.

Els continguts de l'assignatura s'estructuren en 2 blocs, amb un total de 20 temes, i les corresponents pràctiques. En el primer bloc es fixarà el context global en què es desenvolupa la gestió, des dels aspectes socioeconòmics fins els relacionats amb la bona governança dels espais protegits. En el segon bloc es tractaran tots els punts d'interès, amb la profunditat possible per la limitació de temps. Així, es veuran des d'aspectes relacionats amb l'establiment de les àrees protegides, fins a la gestió de personal i econòmica, passant per la pròpia gestió del patrimoni natural i cultural i del turisme.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Estar cursant o haver cursat les matèries dels mòduls "Tecnologia ambiental", "Gestió i qualitat ambiental" i "Ciències socials, econòmiques i jurídiques", i haver superat un mínim de 120 crèdits ECTS.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

1104 - Grau CC.Ambientals

Capacitat per dissenyar i executar plans de gestió d'espais protegits.

Conèixer les metodologies i els criteris per a la selecció i el disseny d'àrees d'interès per a la conservació i els procediments per a la seua qualificació com a espais protegits.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. CONTEXT SOCIAL DELS ESPAIS PROTEGITS.

TEMA 1. CONTEXT ESTRATÈGIC Desenvolupament sostenible. Context internacional. Context europeu. Context nacional. Espais protegits i el nou paradigma.

TEMA 2. XARXA GLOBAL D'ÀREES PROTEGIDES Institucions relacionades amb la protecció d'àrees d'interés. Convencions. Tipus d'espais protegits. Espais protegits a nivell mundial.

TEMA 3. GOVERNANÇA Tipus de governança per a les àrees protegides. Paper dels actors implicats en la governança. Qualitat en la governança d'àrees protegides. Problemes i innovacions en la governança.

TEMA 4. PROCESSOS DE GESTIÓ Funcions de la gestió. Planificació. Organització. Lideratge. Control. Gestió orientada a objectius.

TEMA 5. DESENVOLUPAMENT I MILLORA DE COMPETÈNCIES Nivells de competència. Quines competències?, per a què?, per a qui? Determinació de les necessitats competencials. Desenvolupament de competències. Progressos i estàndards. Manteniment de la competència.

2. PRINCIPIS I ASPECTES PRÀCTICS (I).

TEMA 6. ESTABLIMENT D'ÀREES PROTEGIDES Necessitat de sistemes globals integrats. Sistemes d'àrees protegides nacionals i bio-regionals. Mètodes sistemàtics de selecció d'àrees protegides. Processos de planificació per a l'establiment d'àrees protegides.

TEMA 7. AMENACES A les ÀREES PROTEGIDES Classificació d'amenaques. Gestió d'amenaques: causes subjacents. Gestió d'amenaques: planificació i procediments. Gestió d'amenaques indirectes. Gestió d'amenaques directes.

TEMA 8. OBTENCIÓ, MANEIG I COMUNICACIÓ DE LA INFORMACIÓ Necessitats d'informació. Mètodes d'obtenció d'informació i dades. Emmagatzematge, recuperació i anàlisi. Institucions i socis de suport. Comunicació.

TEMA 9. PLANIFICACIÓ DE LA GESTIÓ Aproximacions a la gestió. Preparació de plans de gestió d'àrees protegides. Directrius per a una bona planificació.

TEMA 10. GESTIÓ DE PERSONAL I ECONÒMICA Gestió de recursos humans Finançament de les àrees protegides. Valoració de serveis i instal·lacions. Obtenció de beneficis econòmics. Gestió econòmica i financera.

TEMA 11. SOSTENIBILITAT I GESTIÓ D'OPERACIONS Sostenibilitat i organització de les àrees protegides. Ús sostenible dels recursos. Planificació d'operacions. Implementació d'operacions.

Tema 12. GEODIVERSITAT. Geologia regional i Geodiversitat. Elements de la Geodiversitat. Patrimoni geològic. Àrees protegides: Llocs d'Interés Geològic. Marc administratiu de protecció de la Geodiversidad.

Tema 13. PLANIFICACIÓ DEL PATRIMONI NATURAL. Principis i aproximacions en planificació i gestió de la

3. PRINCIPIS I ASPECTES PRÀCTICS (II)

Tema 12. GEODIVERSITAT. Geologia regional i Geodiversitat. Elements de la Geodiversitat. Patrimoni geològic. Àrees protegides: Llocs d'Interés Geològic. Marc administratiu de protecció de la Geodiversidad. Biodiversitat i Geodiversidad. Planificació: Instruments: Plans d'Ordenació dels Recursos Naturals, Plans Rectors d'Ús i Gestió, Plans Especials, Normes de Protecció, Normes de Gestió de la Xarxa Natura 2000.

Tema 14. ESPAIS PROTEGITS I LA SEUA GESTIÓ. Àmbits de gestió en espais naturals protegits (local, autonòmic, europeu, internacional). Cogestió. Evolució històrica de la co-gestió en l'Estat espanyol.

Tema 15. ESPAIS PROTEGITS MARINS. Zonació de l'àmbit marí en relació amb el seu interès conservacionista. Àrees protegides costaneres i marines segons classificació UICN. Gestió dels recursos marins. Xarxa d'àrees protegides marines. Espais de protecció pesquera. Governança en les àrees marines protegides.

Tema 16. ÚS PÚBLIC EN ESPAIS NATURALS PROTEGITS. El Pla d'acció per als ENP de l'Estat Espanyol com a precursor de la gestió de l'ús públic. Planificació i investigació. Equipament i dotacions. Visitants: activitats, regularització i programes per a visitants. Incidents i la seua gestió.

Tema 17. PROTECCIÓ DEL PAISATGE. Legislació de protecció del Paisatge i àrees protegides. Llei 5/2014 (GV) de Paisatge de la Comunitat Valenciana. Tipologia de paisatges. Objectius de qualitat paisatgística en l'ordenació municipal. Infraestructura verda. Normatives d'integració paisatgística, catàlegs de paisatge. Paisatges protegits a la Comunitat Valenciana.

5. PRÀCTIQUES.

PRÀCTICA 1. (Camp; 1 sessió de 6 hores). Visita a un espai protegit per visualitzar sobre el terreny problemes de gestió concrets, solucions aplicades si és el cas, i possibilitats de millora futura.

PRÀCTICA 2. (Aula d'informàtica, 1 sessió de 2 hores). Fonts d'informació ambiental (cartografia bàsica topogràfica-ortofoto, geodiversitat, biodiversitat, ocupació humana, ..). Bases de dades.

PRÀCTICA 3. (Aula d'informàtica, 2 sessions de 2 hores). Desenvolupament d'un SIG per l'àmbit continental-terrestre del País Valencià. Implementació de cartografia bàsica i temàtica. Bases de dades georeferenciades. Xarxa Natura 2000. Espais Naturals valencians. Distribució de la biodiversitat i geodiversitat. Criteris per a l'elecció d'àrees protegides. Idoneïtat de la xarxa d'espais protegits.

PRÀCTICA 4. (Aula d'informàtica, 2 sessions de 2 hores). Desenvolupament d'un SIG per a l'àmbit marí del País Valencià. Aigües territorials - competència autonòmica. Línia de base recta. Mapes hidrogràfics de la Marina. Cartografia bionòmica. Xarxa Natura 2000 en medi marí. Espais marins protegits valencians. Criteris per a l'elecció d'àrees protegides. Idoneïtat de la xarxa d'espais protegits.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores

Tutories	2,00
Teoria	27,00
Laboratori	6,00
Aula informàtica	10,00
Total hores	45,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	0,00
Estudi i treball autònom	15,00
Preparació de classes	32,50
Preparació d'activitats d'avaluació	20,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	67,50

METODOLOGIA DOCENT

ASSISTÈNCIA A CLASSES TEÒRIQUES

S'explicaran en lliçons de teoria els 20 temes del programa teòric. Cada tema es desenvoluparà en una sessió d'una hora i consistirà en la presentació de continguts per part del professor, formulació de qüestions i debat de les respostes. En aquestes presentacions es prestarà atenció a la interpretació de taules i figures, i aspectes metodològics, es ressaltaran els aspectes més generals, i s'il·lustraran aquests amb casos. L'assistència és obligatòria, i podrà constatar per part del professor qualsevol dia de classe.

ASSISTÈNCIA A SEMINARIS

Durant el curs es celebraran un total de 4 seminaris impartits per especialistes o professionals en diferents aspectes relacionats amb la gestió d'espais protegits. L'assistència és obligatòria.

En finalitzar cada un dels seminaris es podrà sol·licitar a l'alumne informació per escrit del tractat en el seminari, que permeti avaluar el seu treball.

PREPARACIÓ DE LES LLIÇONS DE TEORIA

Es comptabilitza aquí el temps que l'estudiant ha de dedicar a la preparació anticipada de les lliçons de teoria. El material didàctic (projeccions i guió del tema) de cada lliçó de teoria estarà disponible a la xarxa almenys una setmana abans que es desenvolupi la lliçó.

ASSISTÈNCIA A CLASSES PRÀCTIQUES

Les pràctiques de l'assignatura es realitzaran en el camp, en una sortida de mig dia, i en sessions a l'aula d'informàtica que totalitzen 10 hores d'assistència. Entre ambdues activitats es tractaran tots els temes proposats en el Programa de Pràctiques. L'assistència és obligatòria, i el professor passarà llista per constatar la mateixa.

En finalitzar cadascuna de les pràctiques, l'alumne lliurarà els resultats obtinguts, servint aquests per a l'avaluació de l'activitat.

ASSISTÈNCIA A TUTORIES DE GRUP

Durant el curs es realitzaran 2 sessions d'una hora de tutoria de grup. En elles es presentaran i discutiran diversos aspectes relacionats amb l'assignatura, com la presentació de l'assignatura i de com està organitzada, l'organització i continguts de les pràctiques, el tipus d'avaluació, etc. L'assistència és obligatòria, i el professor passarà llista per constatar la mateixa.

ESTUDI PREPARACIÓ D'EXÀMENS

Estudi independent de l'estudiant.

REALITZACIÓ D'EXÀMENS

Es podran realitzar proves parcials durant el curs. Es realitzarà un únic examen al final del quadrimestre, en el qual s'inclouran preguntes de les parts teòrica i pràctica de l'assignatura, incloent el contingut dels seminaris impartits durant el curs.

ÚS D'AULA VIRTUAL (<http://aulavirtual.uv.es>)

Per a totes les activitats s'emprarà la plataforma d'e-learning AULA VIRTUAL de la Universitat de València. Les eines fonamentals a utilitzar seran:

- Correu electrònic. Aula Virtual, a partir del seu mòdul de correu, permetrà la comunicació fluida entre alumne / a-professor / a. El professor / a farà servir de forma contínua aquest mitjà per informar l'alumne / a de qualsevol aspecte relacionat amb el desenvolupament de la matèria.

IMPORTANT: només s'acceptaran correus del compte de correu de la Universitat de València (Alumni.uv.es). \ "Hotmails\ " o una altra compte de correu s'eliminaran automàticament.

- Notícies. El mòdul de notícies s'emprarà com a mitjà d'informació habitual. L'alumne / a en entrar en Aula Virtual veu immediatament qualsevol notícia relacionada amb la matèria.

- Recursos. La carpeta de recursos és el lloc on es dipositaran materials de l'assignatura: fonts de consulta, imatges, animacions, tutorials, guions de pràctiques, calendaris del curs, etc.

AVALUACIÓ

L'avaluació constarà de tres apartats, amb la distribució de punts per apartat:

Examen escrit de la part teòrica	60 punts

Assistència i entrega de treballs de la part pràctica	30 punts
Assistència a activitats i participació	10 punts
TOTAL	100 punts

Per aprovar l'assignatura s'han d'assolir almenys 50 punts en total, i almenys un 50% dels punts de cada apartat. En la segona convocatòria d'un curs acadèmic es guardarà la nota dels exàmens en els quals s'hagi obtingut almenys la meitat dels punts en la primera convocatòria, conservant la nota d'assistència. Si la qualificació de l'apartat d'assistència és inferior a un terç no es podrà aprovar l'assignatura en cap de les convocatòries del curs acadèmic. No es guardarà cap qualificació d'un curs acadèmic al següent.

Per a sol·licitar l'avançament de convocatòria d'aquesta assignatura l'alumne ha de tenir en compte que haurà d'haver realitzat les activitats obligatòries que s'indiquen en aquesta guia docent.

BIBLIOGRAFIA

- Walkey, M., Swingland, I. R. y Russell, S. (eds.) (1999) Integrated protected area management. Kluwer, Dordrecht.
- Worboys, G. L., Lockwood, M. y De Lacy, T. (2005) Protected area management. Oxford Univ. Press, Oxford.
- Lockwood, M., Worboys, G. L. y Kothari, A. (eds.) (2006) Managing protected areas: a global guide. Earthscan, London.
- Worboys, G. L., Francis, W. L. y Lockwood, M. (eds.) (2010) Connectivity conservation management: a global guide. Earthscan, London.
- Wright, R. G. (ed.) (1999) National parks and protected areas: their role in environmental protection. Blackwell, Cambridge.

- Groom, M. J.; Meffe, G. K. y Carroll, C. R. (2006). Principles of Conservation Biology. 3ª ed. Sinauer, Sunderland, MA.
- Hunter M.L. y J. Gibbs (2007). Fundamentals of Conservation Biology. 3ª ed. Wiley-Blackwell.
- IUCN, Conservation International & NatureServe, 2006a. Global mammal assessment. http://www.iucn.org/themes/ssc/biodiversity_assessments/gma/indexgma.htm.
- IUCN, Conservation International & NatureServe, 2006b. Global amphibian assessment. <http://www.globalamphibians.org>.
- Primack R. B. (2006). Essentials of Conservation Biology. 4ª ed. Sinauer, Sunderland, MA.
- Webs: - CORINE 2000 Land Cover - <http://terrestrial.eionet.eu.int/CLC2000> - Shuttle Radar Topography Mission - <http://srtm.csi.cgiar.org/> - Instituto Geográfico Nacional - <http://www.ign.es/ign/es/IGN/home.jsp> - Agencia Europea del Medio Ambiente - <http://dataservice.eea.eu.int/dataservice/> - Ministerio de Medio Ambiente de España (o denominación correspondiente) http://www.mma.es/portal/secciones/biodiversidad/banco_datos/ - Institut Cartogràfic Valencià <http://www.icv.es> - Unión Internacional para la Conservación de la Naturaleza (IUCN) - <http://www.iucn.org/>
- Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient. (2012) Guía metodológica. Estudios de paisaje. Publicaciones de la Generalitat Valenciana. <http://www.upv.es/contenidos/CAMUNISO/info/U0670136.pdf>
- Consejería de Medio Ambiente (2013) Geodiversidad y Patrimonio Geológico de Andalucía. Itinerario geológico por Andalucía. Guía práctica de campo. http://www.juntadeandalucia.es/medioambiente/portal_web/servicios_generales/doc_tecnicos/2006/geodiversidad_patrimonio/gui_georrecurso_andalucia.pdf
- IGME-Instituto Geológico y Minero de España (2013) Documento metodológico para la elaboración del inventario español de lugares de interés geológico (IELIG). <http://www.igme.es/patrimonio/novedades/METODOLOGIA%20IELIG%20web.pdf>
- IUCN (1999) Guidelines for Marine Protected Areas. <https://portals.iucn.org/library/efiles/edocs/PAG-003.pdf>
- EUROPARC-España. 2009. Conectividad ecológica y áreas protegidas. Herramientas y casos prácticos. Ed. FUNGOBE Madrid. 86 páginas.
- EUROPARC-España. 2005. Manual sobre conceptos de uso público en los espacios naturales

protegidos. Ed. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. 94 páginas.

- EUROPARC-España. 2008. Planificar para gestionar los espacios naturales protegidos. Ed. Fundación Interuniversitaria Fernando González Bernáldez para los espacios naturales. Madrid. 120 páginas
- EUROPARC-España 2012. El patrimonio inmaterial: valores culturales y espirituales. Manual para su incorporación en las áreas protegidas Ed. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. 146 páginas